

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 4.6.2014
COM(2014) 324 final

2014/0170 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

euro kasutuselevõtu kohta Leedus 1. jaanuaril 2015

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

Nõukogu otsustas 3. mail 1998. aastal, et Belgia, Saksamaa, Hispaania, Prantsusmaa, Iirimaa, Itaalia, Luksemburg, Madalmaad, Portugal, Austria ja Soome olid täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks 1. jaanuaril 1999. aastal. Taani ja Ühendkuningriik kasutasid loobumisklauslit, mistõttu nõukogu nende kohta hinnangut ei andnud. Kreekat ja Rootsit vaatles nõukogu kui liikmesriike, kelle suhtes on kehtestatud erand. 19. juunil 2000. aastal otsustas nõukogu, et Kreeka oli täitnud vajalikud tingimused, et võtta euro kasutusele 2001. aasta 1. jaanuaril. Euroopa Liiduga 1. mail 2004. aastal ühinenud riigid (Tšehhi Vabariik, Eesti, Küpros, Läti, Leedu, Ungari, Malta, Poola, Sloveenia ja Slovakkia) on nende ühinemisakti artikli 4 kohaselt liikmesriigid, kelle suhtes on kehtestatud erand. 11. juulil 2006. aastal otsustas nõukogu, et Sloveenia oli täitnud vajalikud tingimused, et võtta euro kasutusele 2007. aasta 1. jaanuaril. Euroopa Liiduga 1. jaanuaril 2007. aastal ühinenud Bulgaaria ja Rumeenia on nende ühinemisakti artikli 5 kohaselt liikmesriigid, kelle suhtes on kehtestatud erand. Nõukogu otsustas 10. juulil 2007. aastal, et Küpros ja Malta olid täitnud vajalikud tingimused, et võtta euro kasutusele 1. jaanuaril 2008. aastal. Nõukogu otsustas 8. juulil 2008. aastal, et Slovakkia oli täitnud vajalikud tingimused, et võtta euro kasutusele 1. jaanuarist 2009. Nõukogu otsustas 13. juulil 2010. aastal, et Eesti oli täitnud vajalikud tingimused, et võtta euro kasutusele 1. jaanuaril 2011. Euroopa Liiduga 1. juulil 2013. aastal ühinenud Horvaatia on tema ühinemisakti artikli 5 kohaselt liikmesriik, kelle suhtes kehtib erand. Nõukogu otsustas 9. juulil 2013. aastal, et Läti oli täitnud vajalikud tingimused, et võtta euro kasutusele 1. jaanuarist 2014.

Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping”) artikli 140 lõikega 1 on ette nähtud, et vähemalt kord kahe aasta järel või kui seda taotleb mõni liikmesriik, kelle suhtes on kehtestatud erand, annavad komisjon ja Euroopa Keskpank nõukogule aru nende riikide edusammudest majandus- ja rahaliiduga seotud kohustuste täitmisel, kelle suhtes on kehtestatud erand. Komisjon peaks esitama oma ja Euroopa Keskpanka (EKP) aruannete põhjal nõukogule ettepaneku võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 2 kohase menetlusega vastu otsus tühistada kehtestatud erand nende liikmesriikide puhul, kes on täitnud vajalikud tingimused.

Nii komisjoni kui ka EKP lähenemisaruanne avaldati 4. juunil 2014. Kõnealustes aruannetes hinnatakse Leedu õigusaktide, sealhulgas Leedu keskpanga põhikirja kooskõla ELi toimimise lepingu artiklitega 130 ja 131 ning EKPSi ja EKP põhikirjaga. Aruannetes vaadeldakse ka püsiva vastastikuse lähenemise kõrge taseme saavutamist lähenemiskriteeriumide täitmise alusel ning võetakse arvesse mitmeid teisi ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 1 viimases lõigus nimetatud tegureid.

Komisjoni lähenemisaruanandes jõutakse järeldusele, et Leedu täidab euro kasutuselevõtu tingimusi.

Komisjon on oma ja EKP aruande põhjal vastu võtnud lisatud ettepaneku nõukogu otsuse kohta, millega tühistatakse Leedu suhtes kehtestatud erand alates 1. jaanuarist 2015.

2. HUVITATUD ISIKUTEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

Majandus- ja rahanduskomitees ning majandus- ja rahandusministrite nõukogus / eurorühmas peetakse liikmesriikidega eri valdkondade raames korrapäraselt arutelusid majanduspoliitiliste probleemide üle. Arutelud hõlmavad mitteametlikke nõupidamisi euroalaga liitumisega

seotud küsimustes (sh vahetuskursipoliitika). Arutelud teadlaste ja muude huvitatud isikutega toimuvad konverentside/seminaride ja erikohtumiste raames.

Majanduse arengut euroalal ja liikmesriikides hinnatakse erinevate majanduspoliitika koordineerimise ja järelevalve menetluste raames (eelkõige ELi toimimise lepingu artikli 121 raames) ning komisjon hindab ja analüüsib korrapäraselt riigispetsiifilisi ja kogu euroala hõlmavaid suundumusi (sh koostab prognoose, avaldab korrapäraselt trükiseid, annab oma panuse majandus- ja rahanduskomitee ning majandus- ja rahandusministrite nõukogu / eurorühma töösse). Kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ja varasema tavaga ei koostatud ametlikku mõjuhinnangut.

3. ETTEPANEKU ÕIGUSLIK KÜLG

3.1. Õiguslik alus

Käesoleva ettepaneku õiguslik alus on ELi toimimise lepingu artikli 140 lõige 2, milles on sätestatud menetlus, mille kohaselt nõukogu võtab vastu otsuse euro kasutuselevõtu kohta ja tühistab asjaomase liikmesriigi suhtes kehtestatud erandi.

Nõukogu võtab otsuse vastu komisjoni ettepanekul pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ja pärast arutelu Euroopa Ülemkogus ning olles saanud kvalifitseeritud häälteenamusega vastuvõetud soovitusel nendelt liikmetelt, kes esindavad liikmesriike, kelle rahaühik on euro.

3.2. Subsidiaarsus ja proportsionaalsus

Ettepanek tehakse liidu ainupädevusse kuulavas valdkonnas. Subsidiaarsuse põhimõtet seetõttu ei kohaldata.

Käesolev algatus ei lähe oma eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale ja vastab seega proportsionaalsuse põhimõttele.

3.3. Õigusakti valik

Otsus on ainuke sobiv õigusakt kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 140 lõikega 2.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanek ei mõjuta ELi eelarvet.

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

euro kasutuselevõtu kohta Leedus 1. jaanuaril 2015

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 140 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni aruannet¹,

võttes arvesse Euroopa Keskpanga aruannet²,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust,

võttes arvesse arutelu Euroopa Ülemkogus,

võttes arvesse neid liikmesriike esindavate nõukogu liikmete soovitusi, mille rahahühik on euro,

ning arvestades järgmist:

- (1) Majandus- ja rahaliidu kolmas etapp algas 1. jaanuaril 1999. aastal. Brüsselis 3. mail 1998. aastal toimunud nõukogu kohtumisel, millest võtsid osa riigipead ja valitsusjuhid, otsustati, et Belgia, Saksamaa, Hispaania, Prantsusmaa, Iirimaa, Itaalia, Luksemburg, Madalmaad, Austria, Portugal ja Soome olid täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks 1. jaanuaril 1999³.
- (2) Nõukogu sätestas otsuses 2000/427/EÜ⁴, et Kreeka oli täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks 1. jaanuaril 2001. Nõukogu sätestas otsuses 2006/495/EÜ⁵, et Sloveenia oli täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks 1. jaanuaril 2007. Nõukogu sätestas otsustes 2007/503/EÜ⁶ ja 2007/504/EÜ⁷, et Küpros ja Malta olid täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks 1. jaanuaril 2008. Nõukogu sätestas otsuses 2008/608/EÜ⁸, et Slovakkia oli täitnud vajalikud tingimused euro

¹ ELT [...], lk [...].

² ELT [...], lk [...].

³ Nõukogu otsus 1998/317/EC, 3. mai 1998, vastavalt aluslepingu artikli 109j lõikele 4 (EÜT L 139, 11.5.1998, lk 30).

⁴ Nõukogu otsus 2000/427/EÜ, 19. juuni 2000, vastavalt asutamislepingu artikli 122 lõikele 2 ühisraha kasutuselevõtu kohta Kreekas 1. jaanuaril 2001 (EÜT L 167, 7.7.2000, lk 19).

⁵ Nõukogu otsus 2006/495/EÜ, 11. juuli 2006, vastavalt asutamislepingu artikli 122 lõikele 2 ühisraha kasutuselevõtu kohta Sloveenias 1. jaanuaril 2007. aastal (ELT L 195, 15.7.2006, lk 25).

⁶ Nõukogu otsus 2007/503/EÜ, 10. juuli 2007, vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 122 lõikele 2 ühisraha kasutuselevõtu kohta Küprosel 1. jaanuaril 2008. aastal (ELT L 186, 18.7.2007, lk 29).

⁷ Nõukogu otsus 2007/504/EÜ, 10. juuli 2007, vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 122 lõikele 2 ühisraha kasutuselevõtu kohta Malta 1. jaanuaril 2008. aastal (ELT L 186, 18.7.2007, lk 32).

⁸ Nõukogu otsus 2008/608/EÜ, 8. juuli 2008, vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 122 lõikele 2 ühisraha kasutuselevõtu kohta Slovakkias 1. jaanuaril 2009. aastal (ELT L 195, 24.7.2008, lk 24).

kasutuselevõtuks. Nõukogu sätestas otsuses 2010/416/EL⁹, et Eesti oli täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks. Nõukogu sätestas otsuses 2013/387/EL¹⁰, et Läti oli täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks.

- (3) Vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingule (edaspidi „EÜ asutamisleping”) lisatud protokolli (teatavate Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriiki käsitlevate sätete kohta) lõikele 1 teatas Ühendkuningriik nõukogule, et ta ei kavatse 1. jaanuaril 1999. aastal üle minna majandus- ja rahaliidu kolmandasse etappi. Seda teadet ei ole muudetud. Vastavalt EÜ asutamislepingule lisatud protokolli (teatavate Taanit käsitlevate sätete kohta) lõikele 1 ning Edinburghis 1992. aasta detsembris riigipeade ja valitsusjuhtide poolt vastuvõetud otsusele teatas Taani nõukogule, et ta ei osale majandus- ja rahaliidu kolmandas etapis. Taani ei ole taotlenud Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping”) artikli 140 lõikes 2 osutatud menetluse algatamist.
- (4) Otsusega 98/317/EÜ on kehtestatud Rootsi suhtes ELi toimimise lepingu artikli 139 lõikes 1 määratletud erand. Vastavalt 2003. aasta ühinemisakti¹¹ artiklile 4 on Tšehhi Vabariigi, Leedu, Ungari ja Poola suhtes kehtestatud ELi toimimise lepingu artikli 139 lõikes 1 määratletud erand. Vastavalt 2005. aasta ühinemisakti¹² artiklile 5 on Bulgaaria ja Rumeenia suhtes kehtestatud ELi toimimise lepingu artikli 139 lõikes 1 määratletud erand. Vastavalt ühinemisakti¹³ artiklile 5 on Horvaatia suhtes kehtestatud aluslepingu artikli 139 lõikes 1 määratletud erand.
- (5) Euroopa Keskpank (EKP) asutati 1. juulil 1998. aastal. Euroopa rahasüsteem asendati vahetuskursimehhanismiga, mille käivitamises lepiti kokku Euroopa Ülemkogu 16. juuni 1997. aasta resolutsiooniga vahetuskursimehhanismi loomise kohta majandus- ja rahaliidu kolmandas etapis.¹⁴ Vahetuskursimehhanismi menetlus majandus- ja rahaliidu kolmandas etapis (ERM II) kehtestati Euroopa Keskpanga ja euroalaväliste liikmesriikide keskpankade vahel 16. märtsil 2006. aastal sõlmitud lepinguga, millega kehtestatakse vahetuskursimehhanismi töökord majandus- ja rahaliidu kolmandas etapis.¹⁵
- (6) ELi toimimise lepingu artikli 140 lõikes 2 on sätestatud asjaomaste liikmesriikide suhtes kehtestatud erandi tühistamise kord. Vähemalt kord iga kahe aasta jooksul või selle liikmesriigi taotlusel, kelle suhtes on kehtestatud erand, annavad komisjon ja EKP nõukogule aru vastavalt aluslepingu artikli 140 lõikes 1 sätestatud menetlusele.
- (7) Liikmesriikide õigusaktidesse, sealhulgas keskpanga põhikirja tehakse vajalikud muudatused, et tagada nende kooskõla ELi toimimise lepingu artiklitega 130 ja 131 ning Euroopa Keskpankade Süsteemi ning EKP põhikirjaga („EKPSi ja EKP põhikiri”). Komisjoni ja EKP aruannetes antakse üksikasjalik hinnang Leedu õigusaktide kooskõlale ELi toimimise lepingu artiklitega 130 ja 131 ning EKPSi ja EKP põhikirjaga.

⁹ Nõukogu otsus 2010/416/EL, 13. juuli 2010, vastavalt aluslepingu artikli 140 lõikele 2 euro kasutuselevõtu kohta Eestis 1. jaanuaril 2011 (ELT L 196, 28.7.2010, lk 24).

¹⁰ Nõukogu otsus 2013/387/EL, 9. juuli 2013, euro kasutuselevõtu kohta Lätis 1. jaanuaril 2014 (ELT L 195, 18.7.2013, lk 24).

¹¹ ELT L 236, 23.9.2003, lk 33.

¹² ELT L 157, 21.6.2005, lk 203.

¹³ ELT L 112, 24.4.2012, lk 21.

¹⁴ EÜT C 236, 2.8.1997, lk 5.

¹⁵ ELT C 73, 25.3.2006, lk 21.

- (8) Vastavalt ELi toimimise lepingu artiklis 140 nimetatud lähenemiskriteeriume käsitleva protokollile nr 13 artiklile 1 tähendab ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 1 esimeses taandes ettenähtud hindade stabiilsuse kriteerium, et liikmesriigil on püsiva stabiilsustasemega hinnanaütajad ning keskmine inflatsioonimäär vaadelduna ühe aasta kestel enne kontrollimist ei ületa rohkem kui 1,5 protsendipunkti võrra kolme kõige paremaid tulemusi saavutanud liikmesriigi määra. Hindade stabiilsuse kriteeriumi täitmist mõõdetakse nõukogu määruses (EÜ) nr 2494/95¹⁶ määratletud tarbijahindade harmoneeritud indeksi põhjal. Hindade stabiilsuse kriteeriumi täitmise hindamisel mõõdetakse liikmesriikide inflatsiooni muutust protsentides, võrreldes viimase 12 kuu näitajate aritmeetilist keskmist eelnenud 12 kuu näitajate aritmeetilise keskmisega. Komisjoni ja EKP aruannetes võeti arvesse kontrollväärtust, mille arvutamiseks liideti kolme hindade stabiilsuse osas parimaid tulemusi saavutanud liikmesriigi inflatsioonimäärade kaalumata aritmeetilisele keskmisele 1,5 protsendipunkti. 2014. aasta aprillis lõppenud üheaastase ajavahemiku kontrollväärtus oli 1,7 protsenti, kusjuures Läti, Portugal ja Iirimaa olid hindade stabiilsuse seisukohast kolm kõige paremaid tulemusi saavutanud liikmesriiki ning nende riikide inflatsioonimäärad olid vastavalt 0,1 protsenti, 0,3 protsenti ja 0,3 protsenti. Põhjendatud on jätta parimaid tulemusi saavutanud liikmesriikide määramisel välja riigid, kelle inflatsioonimäär ei saa teiste liikmesriikide puhul käsitada põhjendatud võrdlusalusena. Sellised kõrvalekaldega riigid on varem kindlaks määratud 2004., 2010. ja 2013. aasta lähenemisaruanetes. Praegu on põhjendatud jätta Kreeka, Bulgaaria ja Küpros parimate tulemustega riikide hulgast välja¹⁷. Kontrollväärtuse arvutamiseks asendatakse need Läti, Portugali ja Irimaaga, kelle keskmine inflatsioonimäär on madaluselt järgmine.
- (9) Vastavalt protokollile nr 13 artiklile 2 tähendab ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 1 teise taande kohane riigi rahanduse stabiilsuse kriteerium seda, et kontrollimise ajal ei kehti liikmesriigi suhtes ELi toimimise lepingu artikli 126 lõikes 6 nimetatud nõukogu otsus ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta.
- (10) Vastavalt protokollile nr 13 artiklile 3 tähendab ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 1 kolmanda taande kohane Euroopa rahasüsteemi vahetuskursimehhanismis osalemise kriteerium seda, et liikmesriik on järginud Euroopa rahasüsteemi vahetuskursimehhanismiga ettenähtud normaalseid kõikumispiire ilma tõsiste pingeteta vähemalt kahe aasta jooksul enne kontrollimist. Eelkõige ei tohi liikmesriik olla sama aja jooksul omal algatusel devalveerinud oma vääringu kahepoolset keskmist vahetuskurssi euro suhtes. Alates 1. jaanuarist 1999 on Euroopa II vahetuskursimehhanism (ERM II) vahetuskurssi kriteeriumi täitmise hindamise raamistik. Selle kriteeriumi täitmise hindamisel analüüsisid komisjon ja EKP oma aruannetes 2014. aasta 15. mail lõppenud kaheaastast ajavahemikku.
- (11) Vastavalt protokollile artiklile 4 tähendab ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 1 neljanda taande kohane intressimäärade lähenemise kriteerium seda, et ühe aasta jooksul enne kontrollimist ei ületa keskmine nominaalne pikaajaline intressimäär liikmesriigis rohkem kui kahe protsendipunkti võrra kolme hindade stabiilsuse osas kõige paremaid tulemusi saavutanud liikmesriigi määra. Intressimäärade lähenemise kriteeriumi puhul kasutati kümneaastase tähtajaga riigivõlakirjade võrreldavaid intressimäärasid. Intressimäärade kriteeriumi täitmise hindamisel võtsid komisjon ja

¹⁶ Nõukogu määrus (EÜ) nr 2494/95, 23. oktoober 1995, tarbijahindade harmoneeritud indeksite kohta (EÜT L 257, 27.10.1995).

¹⁷ 12. aprillil 2014 oli 12 kuu keskmine inflatsioonimäär Kreekas, Bulgaarias ja Küprosel vastavalt -1,2 %, -0,8 % ja -0,4 % ning euroalal 1,0 %.

EKP oma aruannetes arvesse kontrollväärtust, mille arvutamiseks liidetakse kolme hindade stabiilsuse osas parimaid tulemusi saavutanud liikmesriigi nominaalsete pikaajaliste intressimäärade aritmeetilisele keskmisele kaks protsendipunkti. Võttes aluseks pikaajalised intressimäärad Lätis (3,3 protsenti), Iirimaal (3,5 protsenti) ja Portugalis (5,9 protsenti), oli 2014. aasta aprillis lõppenud üheaastasel ajavahemikul kontrollväärtus 6,2 protsenti.

- (12) Vastavalt protokollile nr 13 artiklile 5 esitab lähenemiskriteeriumide täitmise hindamisel kasutatavad andmed komisjon. Komisjon esitas käesoleva ettepaneku koostamiseks vajalikud andmed. Komisjon esitas eelarvet käsitlevad andmed pärast seda, kui liikmesriigid olid 1. aprilliks 2014. aastaks andnud aru vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 479/2009¹⁸.
- (13) Komisjoni ja EKP koostatud aruannete põhjal, milles hinnatakse, kuidas Leedu on täitnud majandus- ja rahaliidu saavutamise seotud kohustusi, tehakse järgmised järeldused:
- (a) Leedu siseriiklikud õigusaktid, sealhulgas keskpanga põhikiri, on kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklitega 130 ja 131 ning EKPSi ja EKP põhikirjaga;
 - (b) selle kohta, kuidas Leedu on täitnud ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 1 neljas taandes nimetatud lähenemiskriteeriume, on tuvastatud järgmist:
 - 2014. aasta aprillis lõppenud üheaastase ajavahemiku jooksul oli Leedu keskmine inflatsioonimäär 0,6 %, mis on allpool kontrollväärtust ja jääb tõenäoliselt selliseks ka lähikuudel;
 - Leedu suhtes ei kohaldata nõukogu otsust ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta ning eelarvepuudujääk 2013. aastal oli 2,1 % SKPst;
 - Leedu on olnud ERM II liige alates 28. juunist 2004; vahetuskursimehhanismiga liitumisel kohustusid ametiasutused ühepoolset säilitama valuutakomitee süsteemi. Käesolevale hindamisele eelnenud kahe aasta vältel ei kaldunud liti vahetuskurss keskkursist kõrvale ega olnud surve all;
 - 2014. aasta aprillis lõppenud üheaastase ajavahemiku jooksul oli Leedu pikaajaline intressimäär keskmiselt 3,6 %, mis on tublisti allpool kontrollväärtust.
 - (c) võttes arvesse õigusaktide kooskõla ja lähenemiskriteeriumide täitmisele antud hinnangut ning lisategureid, täidab Leedu euro kasutuselevõtu tingimused,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Leedu täidab euro kasutuselevõtuks vajalikud tingimused. 2003. aasta ühinemisakti artiklis 4 osutatud erand Leedu suhtes tühistatakse alates 1. jaanuarist 2015.

¹⁸ Nõukogu määrus (EÜ) nr 479/2009, 25. mai 2009, Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust käsitleva protokolliga kohaldamise kohta (ELT L 145, 10.6.2009, lk 1).

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*